

Alko kerää hintatietoja ja ravintolahenkilökunnan määrää koskevia tietoja Tilastokeskukselle. Viime vuonna ravintolahenkilökunnan määrä laski 12,6 prosenttia (taulukko 8). Vähennys oli toistakymmentä prosenttia lähes joka ryhmässä.

Hotelli-, ravintola- ja suurkeittiöalalla oli työttömiä keskimäärin noin 16 700 eli 81 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Avoimia työpaikkoja oli samaan aikaan runsaat 400; tässäkin on vähennystä 53 prosenttia. Työtunteina mitattu työpanos supistui alkoholilain alaisessa hotelli- ja ravintolatoiminnassa arviolta 11,5 prosenttia.

JUHANI HAKALA

Taulukko 8. Ravintolahenkilökunnan määrä vuonna 1992

	lukumäärä	muutos 92/91	
		luku-	%
		määrä	
Hovimestarit	941	- 159	- 14,5
Tarjoilijat ja tarjoilijaharjoittelijat	8 782	- 1 135	- 11,4
Vahtimestarit	1 730	- 168	- 8,9
Baarimestarit ja kassanhoitajat	1 983	- 395	- 16,6
Keittiöhenkilökunta	6 942	- 1 055	- 13,2
Soittajat ym. esiintyjät	322	- 37	- 10,3
Muut henkilökunta	1 371	- 221	- 13,9
Ravintolahenkilökunta yhteensä	22 070	- 3 171	- 12,6
Majoitushenkilökunta	2 524	- 352	- 12,2
Johtajat	1 486	- 19	- 1,3
Konttorihenkilökunta	794	- 67	- 7,8
Vakinainen henkilökunta yhteensä	26 874	- 3 609	- 11,8
Osa-aikahenkilökunta	5 921	- 542	- 8,4

ITALIAN VIINIKULTTUURI SOSIOLOGIN SILMIN

Amadeo Cottinon ”Petollinen reuna. Alkoholitraditiosta transgressioon” lienee ensimmäinen kokoava yhteiskuntatieteellinen kokonaisesitys alkoholikysymyksestä, joka on noussut välimerellisen viinikulttuurin piiristä. Tekijä on torinolainen sosiologian professori, jonka uraan mahtuu 18 Ruotsissa vietettyä vuotta. Ne eivät ole menneet hukkaan. Tutkimuksen kohteena on Italian viinikulttuurin historia ja nykyisyys. Sitä tarkastellaan

pohjoismaisen ja anglosaksisen alkoholitutkimuksen tarjoamin ajatusvälinein.

Kirjan nimi on saatu runoilija Pindarokselta: Oodien kirjoittaja antiikin Kreikasta vertaa päihtymystä mereen, jota ympäröivät karikkoiset rannat. Klassisen viinikulttuurin runoilija tiedostaa juomisen vaarat ja alkoholin ambivalenssin. Mutta sen ohella, että alkoholia käytetään päihtymyksen tavoitteluun, alkoholi on viinikulttuureissa ollut, toisin kuin

pohjoisemmissa maissa, myös tärkeä ravintoaine. Tämä alkoholin käyttöarvojen moninaisuus on määrännyt alkoholin käytön sosiaalisten säätelymekanismien luonteen. Niiden tarkoituksena ei ole rajoittaa juomista, vaan torjua juomisen ei-halutut sivuvaikutukset.

Alkoholin käyttöarvojen luonne on olennaisin ero perinteisen viinikulttuurin ja toisaalta anglosaksien sekä Pohjoismaiden suhtautumisessa alkoholiin. Barbaarit juovat

viinin sekoittamattomana, tyhjentävät pikarin yhdellä siemauksella. Tällaista on havaittu myös Italian köyhillä vuoristoalueilla, joilla viiniä ei ole viljelty. Kun päihtymyksen taivottelu nousee hallitsevaksi alkoholin käyttöarvoksi, juomiseen suhtautuminen samastuu juopumukseen suhtautumiseen ja pyrkimykset rajoittaa ja ”kesyttää” alkoholin käyttöä saavat painoa. Välimerellisestä näkökulmasta katsoen asia näyttää paradoksaaliselta: Alkoholista tulee ongelma, mutta tiukkojen tilannonormien ansiosta terveyshaitat vähenevät.

Kirja on tarkoitettu ensi sijassa italialaisille lukijoille. Heille se antaa monipuolisen katsauksen kansainvälisen alkoholitutkimuksen tuloksiin. Ulkopuolisen lukijan kannalta arvokasta on viinikulttuurin historian ja sen nykytilanteen erittely ”sisältöpäin”. Lisäksi alkoholin tarkastelu Italian lainsäädännössä ja tieteellisessä keskustelussa tarjoaa tärkeitä aineksia alkoholikysymyksen eurooppalaisen historian jäsentämiseen. Sehän on vielä kirjoittamatta.

Kirjan ensimmäinen osa valaisee historian kautta alkoholin kolmea keskeistä käyttöarvoa: 1. päihtymystä sekä uskonnollisissa että sekularisoiduissa konteksteissa, yhteytenä yliluonnolliseen, 2. alkoholin käyttöä etenkin raskaan ruumiillisen työn tekijöiden ravintona sekä 3. alkoholia lääkeaineena. Nykyinen farmakopea ei juuri tunnusta alkoholin lääkinnällisiä ansioita, mutta arkitietoisuudessa nämä käsitukset elävät sitkeästi.

Toisen osan tarkasteluja yhdistää vallankäytön näkökul-

ma. Alkoholin avulla on määriteltä ja määritellään valtasuhteita yhteiskuntaluokkien, sukupuolten ja ikäryhmien välillä. Tästä näkökulmasta tekijä erittelee alkoholia kansanomaisen kulttuurin osana, sellaisena kuin se ilmenee sananlaskuissa ja legendoissa. Läpäisevä piirre on viinin kaksinaisuusarvostettuna ja pelättyinä asiaina, juominen sekä vapautumisen että alistamisen keinona. Hän tarkastelee alkoholia koskevan lainsäädännön historiaa, Hammurabista USA:n kieltolakiin, ja paneutuu naisten ja nuorten alkoholin käyttöön. Tässä hän nojautuu etenkin tuoreeseen pohjoismaiseen tutkimukseen. Naisten rooliin kuuluva vasturationalisuus asettaa esteitä naisten juomiselle, mutta myös esteitä naisten juomiongelmiin tunnistamiselle julkisuudessa.

Kolmannessa osassa nousevat pintaan alkoholitutkimuksen ajankohtaiset teoreettiset kiistat, jotka koskevat alkoholismin määrittelyä ja syitä. Ne tuovat esiin alkoholiongelmien määrittelyn riippuvuuden yhteiskunnallisesta kontekstista. Asiaa valaisee tekijän yksityiskohtainen paneutuminen Italian alkoholilainsäädännön vaiheisiin. Vaikka viinin tuotantoa ja verotusta koskevat taloudelliset intressit ovat aina olleet keskeinen kiistojen ja niitä sovittelevan lainsäädännön lähde, kiihkeä keskustelu juomisen, köyhäläisyyden ja rikkollisuuden välisistä suhteista vuosisadan vaihteen molemmin puolin – tätä aihetta tekijä on käsitellyt myös aiemmassa tuotannossaan – osoittaa, että alkoholi ei ole Italiassakaan ollut vain tavara tavaroiden

joukossa. Lainsäätävä ei ole myöskään voinut kiertää hankalia kysymyksiä päihtymyksen vaikutuksesta siihen, mikä on tekijän vastuu teoistaan.

Kirja päättyy Italian nykyisten alkoholiolojen tarkasteluun. Ne ovat voimakkaassa muutoksen tilassa: alkoholi-juomien, etenkin viinin, kulutus on selvässä laskussa, perinteinen viinikulttuuri menettää suosiotaan. Sen päälle ovat kerrostumassa uudet juomistavat sekä keskiluokan että työväestön ja myös nuorison piirissä. Tilanne on avoin alkoholipoliittisille toimille ja niitä koskevan keskustelun laajentamiselle. Rajoittuminen biomedisiiniseen näkökulmaan on sopinut yhteen perinteisen viinikulttuurin kanssa, koska kyse ei ole ollut juomisen rajoittamisesta, vaan sen ikävien ”sivuvaikutusten” hoitamisesta. Tämä ei enää riitä. On mahdollista, että uudet ”anglosaksiset” juomistavat suosivat hallitsematonta alkoholin käyttöä. Kun juomisen perinteinen sosiaalinen sääntely heikkenee, virallisen kontrollin muotoja on kehitettävä. Juopoista ja alkoholisteista voidaan saada uusi ”hyvä vihollinen” huumeiden käyttäjien rinnalle. Mutta on myös mahdollista yhdistää viinikulttuurin rikkaus modernin elämän kohtuullisuuteen, terveitä elintapoja edistäen.

JUHA PARTANEN

AMEDEO COTTINO
L'INGANNEVOLE
SPONDA
L'ALCOL FRA TRADIZIONE
E TRANSGRESSIONE
ROMA: LA NUOVA ITALIA
SCIENTIFICA, 1991